

3

ශ්‍රේණිය

ජීවීන්ගේ ජීවිත ක්‍රියාකාරකම් අප අවට සතුන්

සකස්කළ :- එම්.එම්.කේ. එස් කුමාර්

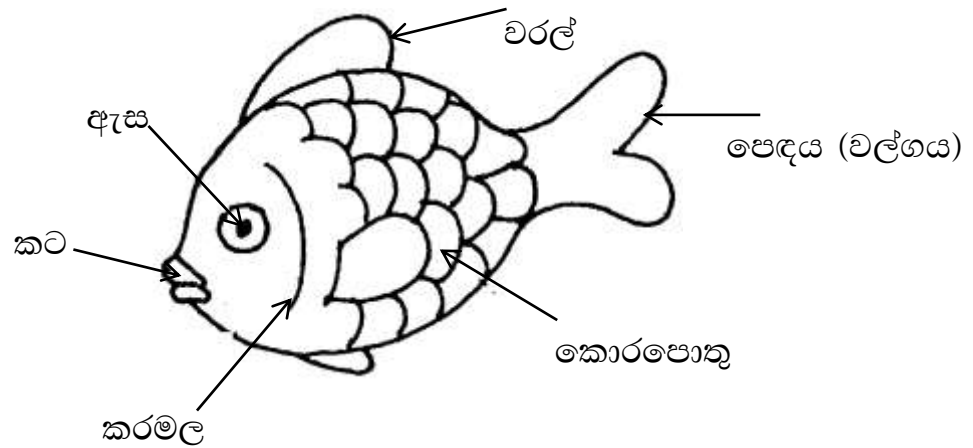
❖ පින්තූර නිරීක්ෂණය කර එම පින්තූරවල සිටින සතුන් පහත ආකාරයට වගුගත කරමු.

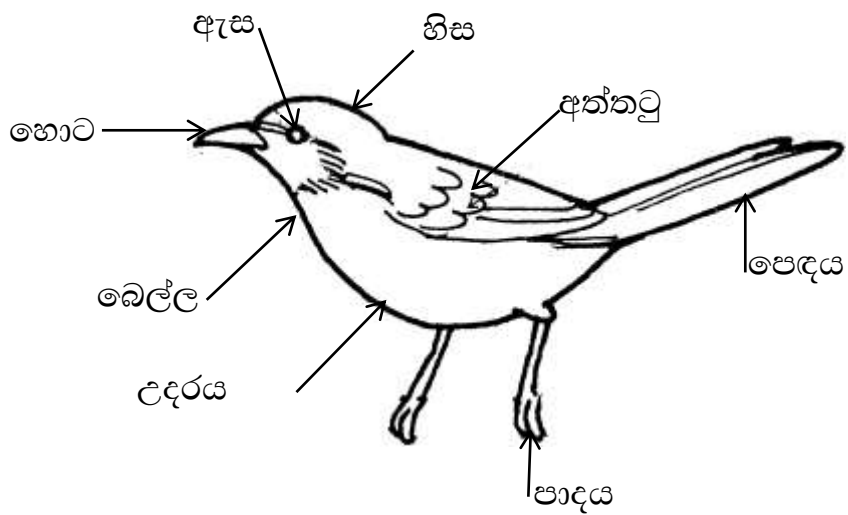
ගෘහ ආශ්‍රිතව ඇති කරන සත්තු	ගෘහ ආශ්‍රිත පරිසරයේ ගැවසෙන සත්තු
බල්ලා, උරා, එළඳෙන, කුකුළා, පූසා, එළුවා, සුරතල් මසුන්	කපුටා, ගිරවා, හූනා, කටුස්සා, ඇටිකුකුළා, දළඹුවා, වඳුරා ගොළුබෙල්ලා, කබරගොයා

❖ සතුන්ගේ කොටස් නම් කරමු.

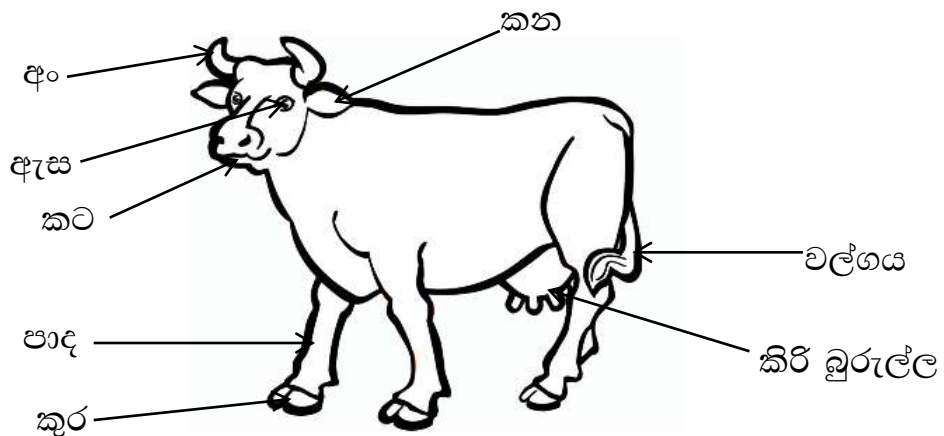
මත්ස්‍යයකුගේ ශරීරයේ කොටස්

පක්ෂියකුගේ ශරීරයේ කොටස්

ඵළඳෙනකුගේ ශරීරයේ කොටස්

❖ විවිධ සතුන් ගමන්කරන ආකාරය

ඇවිදගෙන	පියාසර කරමින්	පිහිනාගෙන	පැන පැන	බඩගාගෙන යන
ගවයා බල්ලා පූසා මුවා එළුවා අලියා උරා	ගිරවා කපුටා මයිනා සමනලයා බත්කූරා කොකා පිළිඹුටුවා	මාළු වර්ග	ගෙම්බා හාවා කැන්ගරුවා රැහැයියා තණකොළ පෙත්තා	නයා පොළඟා තලගොයා පිඹුරා සිකනලා ගැරඬියා කටුස්සා

❖ රංචු වශයෙන් හැසිරෙන සතුන්

ගිරව්

නරි

වවුල්ලු

වදුරු

ගෝන

මුවෝ

මී මැස්සෝ

කුඹි

වේයෝ

අලි

❖ තනිව හැසිරෙන සතුන්

ඇටිකුකුළා

කටුස්සා

පූසා

කබරයා

නයා

උකුස්සා

පිළිහුඩුවා

බල්ලා

දිවා කාලයේ ගැවසෙන සතුන්	සවස් කාලයේ ගැවසෙන සතුන්
කපුටා, මී මැස්සා , මුවා , ගවයා, එළුවා, උකුස්සා, බල්ලා, පූසා, සමනලයා	මදුරුවා, විවිධ වර්ගයේ කුරුල්ලෝ බත්කුරා

1. දිවා කාලයේ නිරීක්ෂණය කළ සතුන්ගේ සුවිශේෂී වර්ගය පිළිබඳ ව සොයා බලන්න.
2. දිවා කාලයේ නිරීක්ෂණය වූ සතුන් සවස් කාලයේත් නිරීක්ෂණය වූයේ නම් ඔවුන්ගේ හැසිරීම් දිවා කාලයේ දී හා සවස් කාලයේ දී වෙනස් බවක් දක්වූයේ ද? යන්න සොයා බලන්න.

දිවා කාලයේ ගැවසෙන සත්තු

❖ රාත්‍රී කාලයේ හැසිරෙන සතුන්

වවුලා, උණහපුළුවා , උලමා, බස්සා, කණාමැදිරියා, රැ බදුල්ලා

රාත්‍රී කාලයේ ගැවසෙන සත්තු

ඉත්තෑවා

නරියා

උලමා

රැ බදුල්ලා

උණහපුළුවා

බකමුණා

කණාමැදිරියා

වවුලා

උගුඩුවා

සතුන් ගැන කියවෙන කවි ගීත

මෙන්න මෙතන කුඹි රැලක්

ගුලක් හඳුනවා

අන්න අතන වේයො රැලක්

හුඹස් බඳිනවා

පුංචි වුණත් උන් හැම ලොකු

වැඩක් කරනවා

පුංචි අපිත් එකතු වෙලා

රටක් හඳුනවා

පද රචනය : එච්.ඩී ජයතිලක

බැරි බර කරේ තියන්....

බැරි බර කරේ තියන් දෙපයට වාරු
අරන් අපේ බඩ කට පුරවනවා
ඈ සී පද කියමින් සිතලයට ගැහෙමින්
හපුතලේ කන්ද නගිනවා

මු පොඩි පැටියා කාලේ මගේ
හොඳ තරුණ කාලේ තවමත් මට සිහිවෙනවා
ළිඳ ලග හරක් ගාලේ සෙල්ලම් කෙරුව තාලේ
අම්මපා පුදුම හිතෙනවා

වෛරෝ නුඹ නාඩන් තව පොඩ්ඩක් නැගපන්
මම උඹට විවේක දෙනවා
වලිගය කරකවපන් හොඳ හැටි ගාය ගනින්
ඔන්න බොල කරන්නේ යනවා

පොත්ටික පොඩි කෙලීට අරගෙන දෙන්නට මට
දෙයියෝ මගේ මුණ බලනවා
පාසල වෙත යන්නට මිරිවැඩි සඟලක් මම
පුතේ නුඹට අරගෙන දෙනවා

උඹ පෙර ආත්මයක කර ඇති මහ පාපෙට
ණයමට තවමත් ගෙවපන්
මේ මහ සංසාරෙන් නොදන්න මනුස්සකම
උඹවත් වටහල දීපන්

උඹට වාරු නැතිවෙනකොට
උඹ නාකි වී එනකොට
මම උඹ ගැන දුක්වෙනවා
උඹ අඩපන වෙනකොට මස්කඩ මුදලාලිට
උබේ වටිනකම වැඩිවෙනවා
උඹයි මට බොන්න දුන්නේ
ඒ ගැන මම දිවුරනවා

උඹේ මස් මිනිසුන්ට කවදාවත් නොදෙන්න
මම උඹට පොරොන්දු වෙනවා
බැර බර කරේ තියන්....

ගායනය : මැක්සි ජයවීර

පාන්තිරිත්තා තක්කිට තරිකිට

පාන්තිරිත්තා තක්කිට තරිකිට
උඩ පැන පැන නටතෙයි
පාන්තිත්ති රබාන අරගෙන
කරබාගෙන වයතෙයි
උන්ගේ පැටවුන් වටේට ඉදගෙන
දැතින් හඩ තලතෙයි
මේවා බල බල තනි කැදුත්තෙක්
කීවි බීවි කියතෙයි

පාන් කිරිත්තා තමන්ගෙ පාඩුවේ
නැටුම පටන් ගත්තේ
අහල පහල කිසිවෙකුටත් එකෙන්
හිරිහැරයක් නැත්තේ
කොහේද ඉද පැමුණුනු කැදුත්තා
වහලා අර අත්තේ
උන්ගේ නැටුමට බාධා කරමින්
ගිය පටන් ගත්තේ

පාන් කිරිත්තා නැටුම නවත්තා
කෙන්තියෙන් ආවා
කැදුත්තාගේ අළු අත්තටුවෙන්
අල්ලා සෙලවුවා
ඊට පස්සේ උඟ ස ටසට ගාලා මොන
මොනවද කීවා
ලඟට කිට්ටු වී මා ද ගොළු වතින්
ඊට සවන් පෑවා

උනුන්ගේ වැඩ ගැන විවේචනය
කරකර ඉන්නට වඩා
තමන් දන්න දේ හරියට කරපන්
කියලා කිය හඬා

ගායනය : ප්‍රේමීසිල්වා

❖ සතුන්ගෙන් ලැබෙන විවිධ ප්‍රයෝජන

මී මැස්සා - ඖෂධ ලබා දීම (මී පැණි)

කුරුල්ලෝ
සමනලයා
මාළු } - පරිසරය අලංකාර කිරීම

කබරගොයා - හානිකර සතුන් විනාශ කිරීම

චවුලා - බීජ ව්‍යාප්ත කිරීම

චැහිලිහිණියා
මෙරු
කුකුළා } - පරිසරයේ වෙනස් වීම් පිළිබඳ
ව දැනුවත් කිරීම

එළඳෙන
කිකිළිය } - ආහාර ලබා දීම

මීගවයා
ගවයා } - ගොවිතැන් කටයුතුවලට උදවු ලබාදීම

බල්ලා - සුවිශේෂ හැකියා යොදා ගනිමින් මිනිසාට උදවු කිරීම
(අපරාධකරුවන් ඇල්ලීම, මත්ද්‍රව්‍ය හඳුනා ගැනීම)

ගැඬවිලා
වේයා } - කැලිකසළ දිරාපත් කිරීමට උදවු වීම

❖ සතුන්ගේ විශේෂ හැකියා

සත්තු

හැකියා

ගිරවා

යම් යම් දේ කැපීමට ඇති හැකියාව

කොට්ටෝරුවා

ගසක් සිඳුරු කිරීමට ඇති හැකියාව

වඩු කුරුල්ලා

නිර්මාණශීලී කුඩු හැඳීමේ හැකියාව

බට්ටිච්චා

සියුම් ලෙස කුඩු සැකසීම

පැණි කුරුල්ලා

වඳුරා

ගසකින් ගසකට පැන යාම

ගෙම්බා

දිගු දිව යොදා ගනිමින් ගොදුරු අල්ලා ගැනීම

සර්පයෝ

හුනා

ආරක්ෂාව සඳහා ශරීරයේ පැහැය වෙනස් කරගත හැකි වීම.

කටුස්සා

ඉබ්බා

ආරක්ෂාව සඳහා සැඟවීමට ඇති හැකියාව

ගොළුබෙල්ලා

❖ සතුන්ගෙන් මිනිසාට සිදුවන හානි

වගාවන්ට හානි කිරීම

සභා කෑම

දෂ්ඨ කිරීම

රෝග බෝ කිරීම

රෝග බෝ කිරීම

රෝගය

ඩෙංගු

චිකන්ගුන්යා

බරවා

මැලේරියා මදුරුවා

සතා

ඊඩ්ස් මදුරුවා

ඊඩ්ස් මදුරුවා

කියුලෙක්ස් මදුරුවා

ඇනොෆිලිස් මදුරුවා

රෝගය

සත්‍ය

මී උණ / මහාමාරිය

මියා

ජලහිතිකාව

බල්ලා / පූසා / ලේනා / කලවැද්දා

ඇස්ලෙඩ

කෝදුරුවා

සුකර උණ

උගුරා

පීනස

බළලා

පාවනය

ගෙමැස්සා

ආහාර අපිරිසිදු කරන සතුන්

ගෙමැස්සා, කැරපොත්තා, බල්ලා, පූසා, ලේනා

❖ සතුන්ගෙන් සිදුවන හානි වළක්වා ගැනීමට කළ හැකි දේවල්

1. සතුන් සුරතල් කිරීමෙන් වැළකීම.
2. සුදුසු කාලයේ දී සතුන්ව එන්නත් කිරීම.
3. පරිසරය පිරිසිදුව තබා ගැනීම
4. ජලය රැඳෙන ස්ථාන විනාශ කිරීම.
5. වැහි පිහිලි පිරිසිදුව තබා ගැනීම.
6. ආහාර වසා තැබීම.

❖ මිනිසුන්ගෙන් සතුන්ට සිදුවන හානි.

1. සතුන්ට පහර දීම.
2. සතුන්ට හානි කර ද්‍රව්‍ය පරිසරයට මුදා හැරීම
උදා :- රසායනික ද්‍රව්‍ය, පොලිතින් ආදිය
3. සතුන් සිරකර තැබීම
4. වාසස්ථාන විනාශ කිරීම
5. සතුන් ඝාතනය කිරීම

සතුන් පරිසරයේ කොටසකි. එම නිසා සතුන්ට හිරිහැර කිරීමෙන් වලකිමු.

❖ මිනිසුන් විසින් සතුන් රැකබලා ගන්නා ආකාර

1. ආරක්ෂාව ලබා දීම
2. පිරිසිදු කිරීම
3. ආහාර පාන දීම
4. අවශ්‍ය බෙහෙත් හා එන්නත් ලබා දීම

❖ “සතුන් රැක ගනිමු” යන මාතෘකාව යටතේ අලංකාර චිත්‍රයක් අඳින්න.

ක්‍රීඩාවක් කරමු.

සත්ත්ව වර්ග ආශ්‍රයයෙන් සකස් කරගත් පහත දැක්වෙන ආකාරයේ නිර්මාණාත්මක ක්‍රීඩාවල සිසුන්ට නිරත වීමට අවස්ථාව ලබා දෙන්න.

❖ පන්තියේ සිටින සිසුන් අතරින් දෙදෙනකු පුසන් ලෙසත්, තවත් කිහිප දෙනෙකු මීයන් ලෙසත් නම් කරන්න. අනෙක් සිසුන් රවුමක් ආකාරයට අත් අල්ලාගෙන සිටගෙන සිටීමට සලස්වන්න.

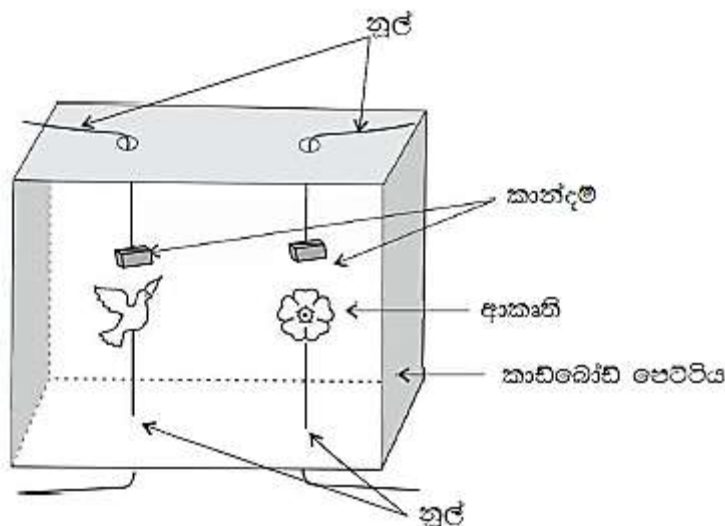
❖ මීයන් රවුම තුළත්, පුසන් රවුමෙන් පිටතත් සිටගැනීමට සලස්වන්න.

- ❖ ගුරුවරයා ලබාදෙන සංඥාවකට අනුව පුසන් රවුමේ සිටින සිසුන්ගේ දැන්වලින් මිදී කෙසේ හෝ රවුම තුළට රිංගා ගැනීමට උත්සාහ කළ යුතු වෙයි. රවුමේ සිටින සිසුන් පුසන්ට රවුම ඇතුළට ඇතුළු වීමට ඉඩ නොදිය යුතු ය.
- ❖ කෙසේ හෝ රවුම තුළට පුසන් රිංගා ගත යුතු වන අතර ඔවුන් රවුම තුළ සිට මීයන් ඇල්ලිය යුතු ය.
- ❖ අල්ලා ගන්නා මීයන් රවුමෙන් පිටතට ගොස් පුසන් බවට පත් විය යුතු ය. ඔවුන් ද පෙර පරිදි පුසන් රවුමට ඇතුළු වූ ආකාරයට රවුමට ඇතුළු වී මීයන් ඇල්ලිය යුතු ය.
- ❖ රවුමේ අත් අල්ලාගෙන සිටින සිසුන්ට ද පුසන් හා මීයන් මෙන් ක්‍රියාකාරකමෙහි නිරත වීමට අවස්ථාව ලබා දෙන්න.
- ❖ මෙම ක්‍රියාකාරකම සිසුන්ගේ දිවීම, ලුහුබැඳීම හා උලැඟිතා වර්ධනය වන ආකාරයෙන් වඩාත් හොඳින් සංවිධානය කර ගත යුතු වේ.

චුම්බක උදවුකරගෙන සත්ත්ව ආකෘති නිර්මාණය කරමු.

- ❖ පහත ද්‍රව්‍ය සිසු කණ්ඩායම්වලට ලබා දෙන්න.
 - * කුඩා ප්‍රමාණයේ කාඩ්බෝඩ් පෙට්ටියක් (5x5x5 පමණ ප්‍රමාණයේ,)
 - * තුල්, චුම්බක
 - * කඩදාසි ඇමුණුම් කටු
 - * විවිධ වර්ණ කඩදාසි
- ❖ විවිධ වර්ණ කඩදාසිවලින් කුඩා ප්‍රමාණයේ සමනලයන්, මාළුන්, කුරුල්ලන් හා මල්වල ආකෘති කපා ගැනීමට සිසුන් යොමු කරන්න.

- ❖ ආකෘති සිසුන්ට හොඳින් දර්ශනය වීම සඳහා කාඩ්බෝඩ් පෙට්ටියේ දෙපැත්තක් (ප්‍රතිවිරුද්ධ පැති 2කින්) කපා ඉවත් කර ගන්න.
- ❖ කාඩ්බෝඩ් පෙට්ටියේ යටි පැත්තේ සිදුරු දෙකක් (සුදුසු දුරකින්) විදි ගැනීමට සිසුන් යොමු කරන්න.
- ❖ නූල් 2ක් එම සිදුරු තුළින් යවා ඇමුණුම් කටුවලට අමුණා, එම ඇමුණුම් කටුවල සත්ත්ව ආකෘතීන් රඳවා ගැනීම සඳහා මඟ පෙන්වන්න.
- ❖ කාඩ්බෝඩ් පෙට්ටියේ ඉහළින් ද සිදුරු දෙකක් විදින්න. ඒ තුළින් නූල් දෙකක් යවා ඒවායේ පෙට්ටිය තුළ ඇති කෙළවරවල වුමබක කැබලි දෙකක් ගැට ගසන්න.
- ❖ වමන සහ දකුණත භාවිත කරමින් ආකෘති වෙත වුමබක කැබලි ෨ කර වලනය කරමින් සතුටුවීමට අවස්ථාව ලබා දෙන්න.

- ❖ විවිධ ආකෘති භාවිත කරමින් මෙම ක්‍රියාකාරකමේ යෙදීමට සිසුන්ට අවස්ථාව ලබා දෙන්න.
- ❖ කඩදාසි ඇමුණුම් කටු වෙනුවට වෙනත් ආදේශක ද්‍රව්‍ය යොදා ගනිමින් අත්හදා බැලීමට සිසුන්ට අවස්ථාව ලබා දෙන්න.

ක්‍රියාකාරකම

- ❖ අවට පරිසරයෙන් සපයා ගත හැකි/අපතේ යන ද්‍රව්‍ය ආශ්‍රයෙන් සත්ත්ව ආකෘති නිර්මාණයට සිසුන්ට අවස්ථාව ලබා දෙන්න

- ❖ මේ සඳහා විවිධ වර්ණ හා හැඩතල යොදා ගනිමින් අත්හදා බැලීම් කිරීමට සිසුන් යොමු කරන්න.
- ❖ සිසු නිර්මාණ ප්‍රදර්ශනය කරන්න. අගයන්න.

